

1944

18 ТРАВНЯ

ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ

ЖЕРТВ ГЕНОЦИДУ

КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО

НАРОДУ

Представництво
Президента України
в Автономній Республіці Крим

КРИМСЬКА
ПЛАТФОРМА

Історична довідка до 18 травня

18 травня Україна вшановує День пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу — одну з найтрагічніших сторінок у сучасній історії. Саме цього дня у 1944 році сталінський режим розпочав масову депортацію кримських татар з їхньої історичної батьківщини — Криму. Цей злочин, який за своєю суттю та наслідками відповідає міжнародному визначенню геноциду, став спробою знищити кримськотатарську спільноту як корінний народ, стерти її присутність з півострова, викоринити культуру, мову, традиції. Однак попри надзвичайні втрати, насильство й десятиліття вигнання, кримські татари не припинили боротьбу за право жити на своїй землі. Нинішня російська окупація Криму багато в чому відтворює репресивну політику радянської доби, спрямовану проти кримськотатарського народу. Щоб осмислити масштаби трагедії, зрозуміти її причини, наслідки та значення для сьогодення — пропонуємо ознайомитися з історичною довідкою, підготовленою Представництвом Президента України в Автономній Республіці Крим.

Як здійснювався злочин геноциду кримськотатарського народу 18 травня 1944 року радянським тоталітарним режимом

Депортація кримськотатарського народу — переважно дітей, жінок, літніх людей — радянським тоталітарним режимом була кульмінацією російської колоніальної політики, направленої на детатаризацію Криму. Під час бойових дій, поки чоловіки були на фронті, радянська влада підступно вигнала дітей, жінок та літніх людей з власних домівок та відправила їх у вигнання — шлях, який для багатьох став останнім.

Постанова Державного Комітету Оборони від 11 травня 1944 року, підписана особисто Сталіним, завершила процес примусового витіснення корінного народу з власної землі, який розпочався одразу після анексії Криму Російською імперією у 1783 році.

На світанку 18 травня, а в деяких населених пунктах напередодні, 17 травня, було розпочато депортацію кримських татар. Залучений особовий склад відзначився жорстокістю: операція відбувалася із застосуванням насильства. У більшості випадків кримським татарам не пояснювали, що відбувається, куди саме їх везуть, а на збори давали не більше 15 хвилин. Таким чином, кримські татари покинули власні домівки не готовими до довгої та виснажливої дороги, не кажучи вже про облаштування на чужині.

Згідно з Постановою, депортація мала бути завершена до 1 червня 1944 року, проте радянський репресивний апарат було вкотре використано для “перевиконання плану”. Радянський режим здійснював депортацію, використовуючи значну кількість репресивних органів — із залученням 23 тисяч солдатів та офіцерів НКВС, 9 тисяч оперативників НКВС і Народного комісаріату державної безпеки, 100 легкових, 250 вантажних автомобілів, 67 ешелонів. Вже о 8 годині ранку 18 травня 90 тисяч кримських татар було завантажено у 25 ешелонів, які склались з товарних вагонів. 48 400 кримських татар у 17 ешелонах вже були депортовані до Узбекистану. 19 травня було депортовано в товарних вагонах ще 165 515 кримських татар. Зрештою, такі темпи дозволили катам вже 20 травня відзвітуватися у Москву про “очищення” Криму від кримських татар.

Тривалість вбивчого шляху депортованих до місць спецпоселень у товарних вагонах тривала в середньому 2-3 тижні. Дорогою, у тісних вагонах, без їжі, води та медичної допомоги, від голоду та хвороб загинуло 7000-7900 кримських татар.

Кримських татар, солдатів та офіцерів радянської армії після закінчення Другої світової війни відправляли у місця депортації або трудові табори, у цілому — це майже 9 тис. кримськотатарських солдатів та офіцерів. Варто згадати, що під час Другої світової війни **21 кримський татарин був представлений до нагороди “Герой Радянського Союзу”, деякі — неодноразово. Так, наприклад, звання “Двічі Герой Радянського Союзу” вшанувався кримський татарин, видатний пілот Амет-Хан султан (серпень 1943, червень 1945). 5 кримських татар одержали звання “Герой Радянського Союзу”.**

Попри те, що кінцевим пунктом призначення згідно із Постановою ДКО був Узбекистан, ешелони із депортованими було відправлено також до спецпоселень в РРФСР та на Уралі:

- ▶ Узбецька РСР – 36979 сімей (151136 осіб, в т.ч. 73506 дітей до 16 років)
- ▶ Марійська АРСР – 2115 сімей (8597 осіб, в т.ч. 4137 дітей до 16 років)
- ▶ Горьківська область – 1204 сімей (5095 осіб, в т.ч. 2506 дітей до 16 років)
- ▶ Івановська область – 596 сімей (2800 осіб, в т.ч. 1540 дітей до 16 років)
- ▶ Молотовська область – 2443 сімей (10555 осіб, в т.ч. 5484 дітей до 16 років)
- ▶ Ярославська область – 300 сімей (1059 осіб, в т.ч. 445 дітей до 16 років)
- ▶ Свердловська область – 1005 сімей (3594 осіб, в т.ч. 1501 дітей до 16 років)
- ▶ Кемеровська область – 2147 сімей (6743 осіб, в т.ч. 1949 дітей до 16 років)
- ▶ Казахська РСР (Гур’ївська область) – 1096 сімей (4286 осіб, в т.ч. 1483 дітей до 16 років).

Таким чином, всього було депортовано 47885 сімей (193865, в т.ч. 92553 дітей до 16 років). Як зазначалося в документі НКВС, “з них зайнято на роботах: чоловіків – 26092, жінок – 50481, дітей – 14614, всього – 91187”. До цього числа не увійшли майже 6 тис. ув’язнених кримських татар до ГУЛАГу безпосередньо під час депортації.

Директиви НКВС СРСР №1/21826 від 16 листопада 1944 року і №1/1559 від 12 серпня 1945 року категорично забороняли “направляти демобілізованих з Червоної Армії кримських татар, кримських болгар, греків, вірмен – на територію колишньої Кримської АРСР”. Свої сім’ї захисники Батьківщини знаходили вже в місцях спецпоселень. Загальна кількість позбавлених Батьківщини кримських татар, включно з оstarбайтерами та демобілізованими після війни з лав Червоної армії чоловіками, становила 207 тис кримських татар.

Депортованих представників корінного народу наділили статусом “спецпереселенців”. Це передбачало постійний нагляд репресивних радянських структур, реєстрацію в комендатурах, примусову фізичну працю на виснажливій роботі. Праця була важка, особливо для змарнілих від голоду і хвороб спецпереселенців. Їхні діти не могли відвідувати школу через відсутність взуття та одягу. За даними Відділу спецпоселень НКВС Узбецької РСР, за шість місяців 1944 року, тобто з моменту прибуття в УзССР і до кінця року, померло 16052 чол. (10,6%), а за 1945 рік – 13183 (9,8%). Таким чином, в перші півтора року померло близько 30 тисяч кримських татар.

За даними НКВС Узбецької РСР, упродовж першого півріччя депортації від хвороб та нелюдських умов перебування померло 16 052 кримських татар (10,6%), у 1945 році — 13183 (9,8%). Тільки в Узбекистані померло майже 30 000 кримських татар за перші півтора року депортації. У деяких регіонах Узбекистану смертність серед виселених становила понад 60-70%. Згідно з орієнтовними підрахунками Національного руху кримськотатарського народу, кількість загиблих у вигнанні є значно вищою.

У 1948 році режим проживання у спецпоселеннях став ще більше репресивним. Зокрема, арештом на 5 днів карався виїзд зі спецпоселень, а повторне порушення “режиму перебування” вважалося “втечею з місця заслання”, що призводило до позбавлення волі терміном на 20 років.

Геноцид також унаочнювався діями радянського режиму зі стирання пам’яті щодо кримських татар з історії Кримського півострова: переглядалася кримська історія, впроваджувалися російські імперські наративи про “одвічно російський” Крим, цілеспрямовано та масово поширювалися міфи в контексті “народ-зрадник”.

До Криму завозили переселенців з РРФСР, Української РСР, яких цілеспрямовано заселяли в будинки кримських татар. Репресивний радянський режим повністю змінив та спотворив кримську топоніміку, зокрема було замінено на російські назви населених пунктів, вулиць, що мали кримськотатарське походження.

Політика радянського тоталітарного режиму проти кримських татар стала фактичним продовженням традицій Російської імперії з колонізації території Кримського півострова, яка після анексії Криму в XVIII ст. здійснювала виселення кримських татар, обмежувала їхні права та свободи.

Так, до анексії Росією (1783 р.) на території Кримського ханства, кримські татари становили понад 92% населення. Згідно з матеріалами п'ятої ревізії 1795 р. у Криму проживало 157 319 осіб, з них — 126 000 кримських татар. Протягом XVIII-XIX сторіч Російська імперія проводила політику постійного тиску на кримських татар, обмежуючи їхні права та релігійні свободи, спалюючи духовні книги, відбираючи землю, ресурси. Значна частина корінного народу була вимушена виїхати за межі Криму. Відбувалося заміщення корінного населення Криму колоністами. Насамкінець, 25 червня 1946 р. Верховний Совет РСФСР прийняв Закон, яким затвердив перетворення Кримської АРСР на Кримську область.

Трагічна історія депортації кримськотатарського народу замовчувалася в СРСР протягом десятиріч. Заборонялася мова, культура корінного народу України. Кримські татари були не просто позбавлені Батьківщини, але й власного імені, мови, історії, ідентичності.

Після смерті Сталіна кримським татарам так і не повернули їхні права та не дозволили повернутися на Батьківщину. Фактично, заслання тривало. Попри заборону, починаючи з 1967 року, кримські татари робили чисельні спроби оселитися на власній землі, в Криму. Кримськотатарський національний рух за повернення був одним з найефективніших та найяскравіших протестних рухів в СРСР. Але справді, масове повернення, репатріація, розпочалися після 1987 року.

Тільки після розпаду СРСР, у незалежній Україні, ми можемо вшанувати пам'ять жертв геноциду та говорити правду про злочини проти людяності.

Історичні факти

Кримські татари – корінний народ України, що сформувався на Кримському півострові в XIII-XV століттях в результаті взаємопроникнення культур різних народностей, які оселялися в Криму в різні історичні періоди. У його жилах тече кров скіфів, киммерійців, таврів, готів, аланів, кипчаків і багатьох інших етносів, що проживали на території Криму.

Утворившись у 1441 році, держава кримських татар припинила існування в результаті анексії Криму Російською імперією в 1783 році. За правління хана Узбека (1312-1342 роки) державною релігією став Іслам.

З кінця XVIII – в XIX століттях відбувалось фактичне витіснення кримських татар з Криму. Обезземелення, релігійні утиски і русифікаторська політика — такими були основні причини кількох хвиль еміграції кримських татар.

Після Лютневої революції 25 березня 1917 року в Сімферополі було обрано Тимчасовий Кримсько-Мусульманський виконавчий комітет на чолі з Номаном Челебіджиханом – юристом, богословом, поетом, публіцистом. На засіданнях Курултаю в грудні 1917 року було проголошено створення Кримської Народної Республіки та ухвалено демократичну Конституцію, першу у мусульманському світі. Серед іншого в Конституції йшлося про: незалежність законодавчої, виконавчої, судової влади; право на самовизначення всіх народностей; рівність, а саме скасування станових привілеїв, повне рівноправ'я жінок з чоловіками; свободу особистості, слова, друку, зібрань.

Однак проіснувала Республіка недовго: в січні Крим окупували більшовики. 23 лютого 1918 року Челебіджихан був убитий, а його тіло викинуто в море.

18 жовтня 1921 року постановою ВЦВК і РНК утворена Кримська Радянська Соціалістична Республіка — автономія у складі РРФСР. Було прийнято Конституцію Республіки, згідно з якою офіційними мовами стали кримськотатарська й російська.

1920-30-ті роки — суперечливий період у розвитку кримськотатарського народу. В Криму було проголошено принцип пріоритетної підтримки корінного народу – кримських татар (політика т.зв. “коренізації” або “татаризації”). Але вже у другій половині 1920-х почалися репресії під гаслом боротьби з місцевим “націоналізмом”, причому настільки люті, що в передвоєнні роки національної інтелігенції практично не залишилося.

17 квітня 1938 року була розстріляна велика група представників кримськотатарської інтелігенції та політичної еліти. Серед них такі відомі імена як Усеїн Боданінський, Асан Сабрі Айвазов, Абдулла Лятіф-Заде, Осман Акчокракли та інші. Ще до того, у травні 1928 року було розстріляно главу КримЦВК Велі Ібраїмова. Після розстрілу влада ініціювала процес проти членів кримськотатарської партії “Міллі-Фірка”. Репресіям піддалося і кримськотатарське духовенство.

У 1921-1923 роках у Криму був голод, спровокований заготівельною політикою радянської влади. Померло близько 100 тисяч осіб, з них приблизно 76 тисяч – кримські татари. Попри те, що голод 1932-1933 років на півострові був слабший ніж на решті території України, в пам’яті кримських татар ця трагедія запам’яталася порятунком українців, які рятувалися в Криму від голоду. Крім голоду, в період колективізації в Криму тільки в 1930-1931 роках було розкуркулено і вислано близько 25-30 тисяч осіб.

Світанок 18 травня

18 травня 1944 року на світанку військами НКВС було розпочато депортацію кримських татар. Операція тривала три дні: людей примусово доставляли на залізничні станції, де завантажували до товарних вагонів, не пристосованих до перевезення людей. Основну частину депортованих склали жінки, люди похилого віку і діти. Постанова “Про кримських татар” №5859сс не оголошувалася при виселенні, людям давали на збори 15-20 хвилин. В результаті сутичок з солдатами чимало жінок було побито і поранено. Депортовані були завантажені в ешелони для перевезення худоби по 120-150 осіб. За спогадами очевидців, в дорозі їх не годували, не було елементарної медичної допомоги, померлих викидали прямо по дорозі. Останній ешелон з депортованими кримськими татарами прибув у місце вигнання 8 червня 1944 року. Велика частина кримських татар опинилася в Узбекистані — близько 151 тисяч осіб.

Місцеві жителі сприймали їх вороже, як зрадників і ворогів. Кримськотатарські спецпереселенці були відправлені на будівництво Фархадської ГЕС в м. Бекабаді, рудники “Койташ” в Самаркандській області і “Ташкент-Сталінвугілля”, в колгоспи і радгоспи Ташкентської, Андижанської, Самаркандської області, Шахрїзїябського, Кїтабського районів Кашкадарїнської області. Здебільшого розміщені вони були в непристосованих для житла бараках, а на руднику “Койташ” і зовсім опинилися просто неба.

Опинившись в умовах незвичного клімату, без елементарних умов існування, люди були поставлені на межу життя і смерті. Серед прибулих в Узбекистан кримських татар практично відразу ж спалахнула епідемія малярїї та шлунково-кишкових захворювань.

За офіційними даними, тільки в перші місяці вигнання – з травня по листопад 1944 року від хвороб і виснаження в Узбекистані померло 10105 спецпереселенців з Криму, тобто близько 7% від числа прибулих. Протягом 1944–1956 рр. через надсмертність, спричинену депортацією, та умовами перебування у спецпоселеннях, загинуло 49 200 осіб. На перші чотири роки перебування у вигнанні припадає 65.9 % загальної кількості загиблих. Згідно з переписом Національного руху кримськотатарського народу, за перші роки депортації померло 46,2% народу.

Об'єктом геноциду був не тільки кримськотатарський народ, але і його матеріальна культура

Після виселення кримських татар радянською владою ліквідовано:

- ▶ **112** особистих бібліотек
- ▶ **640** бібліотек початкових шкіл
- ▶ **221** бібліотека середніх шкіл
- ▶ **360** хат-читалень
- ▶ **30** районних, **60** міських бібліотек
- ▶ **861** кримськотатарська школа
- ▶ **24** музеї
- ▶ редакції кримськотатарських газет і журналів, радіо, театри, музеї, вищі і спеціальні навчальні заклади
- ▶ книжковий фонд кримськотатарською мовою, сотні унікальних рукописів
- ▶ **63** оркестри
- ▶ **1600** кав'ярень
- ▶ **237** колективів художньої самодіяльності

- ▶ Зрівняно із землею **2400** кладовищ, знищені надгробні пам'ятники, святині, будівлі мечетей і медресе передані під магазини, клуби, склади

- ▶ Переобладнано в психлікарню будівлю найстарішого духовного навчального закладу Зинджирли медресе

- ▶ Вилучено у кримських татар **80 тисяч** будинків, **34 тисячі** присадибних ділянок, **15740** голів худоби, **420000** одиниць посуду, меблів, одягу, предметів домашнього вжитку. Жодній кримськотатарській сім'ї нічого з усього вилученого 1944 року не повернули досі

- ▶ Змінено у 1944-1945 роках в Криму кримськотатарські топоніми та гідроніми

- ▶ Перейменовано **11** райцентрів та **327** сіл із кримськотатарськими назвами

У доповіді М. Хрущова на XX з'їзді КПРС вперше було сказано про несправедливість, допущену стосовно виселених народів. А Указ Президії Верховної Ради СРСР від 28.04.1956 "Про зняття обмежень щодо спецпоселення з кримських татар, балкарців, турок — громадян СРСР, курдів, хемшилів і членів їх сімей, виселених в період Великої Вітчизняної війни", який з'явився незабаром, скасував режим спецпоселень згаданих народів і звільнив їх від адміністративного нагляду.

Зняття обмежень, у випадку кримських татар, не передбачало повернення майна, конфіскованого при виселенні, а також повернення на Батьківщину. Уже наприкінці 1956 року була прийнята Постанова Політбюро ЦК КПРС "Про відновлення національних автономій калмицького, карачаївського, балкарського, чеченського і інгушського народів" (24.11.1956). У 1957 році розпочалась репатріація цих народів. Кримські татари, німці та турки-месхетинці такої можливості не отримали.

Підйом національного руху кримських татар

Друга половина 1950-х років – перший підйом національного руху кримських татар, за що радянський тоталітарний режим чинив арешти та затримання. Перший політичний процес над активістами відбувся у 1961 році. Енвер Сеферов і Шевкет Абдурахманов були засуджені до 7 і 5 років позбавлення волі відповідно за виявлені у них листівки із закликами до співвітчизників боротися за повернення на Батьківщину.

У 1962-1967 роках пройшло ще кілька судових процесів проти активістів кримськотатарського руху у Фергані й Андижані. Усього в 1966-1967 роках в Узбекистані, за даними Прокуратури СРСР, були притягнуті до кримінальної відповідальності “за антигромадські прояви на націоналістичному ґрунті” 59 осіб з-поміж кримських татар, з них: за хуліганство — 55, за наклеп — 3, за розпалювання національної ворожнечі — 1. З метою “запобігання порушень громадського порядку” 766 кримських татар в 1966 році і в січні 1967 року були викликані в органи міліції для “ознайомлення з кримінальним законодавством”.

1967 року прийнято Указ Президії Верховної Ради СРСР “Про громадян татарської національності, які раніше проживали в Криму”, основна ідея якого полягала в тому, що кримські татари “вкоренилися в місцях нинішнього проживання, повернення їх до Криму недоцільне”. Указ скасовував рішення державних органів у частині, яка містила звинувачення щодо “громадян татарської національності, які проживали в Криму”, але стверджував, що вони “вкоренилися на території Узбецької та інших союзних республік”. У Постанові Президії Верховної Ради № 494, ухваленій безпосередньо після Указу, говорилося про те, що “громадяни татарської національності [...] і члени їхніх сімей користуються правом, як і всі громадяни СРСР, проживати на всій території Радянського Союзу відповідно до чинного законодавства про працевлаштування і паспортний режим”.

Застереження про “паспортний режим” містило в собі оману, бо передбачало створення адміністративних перешкод на шляху до Криму. Без прописки, тобто реєстрації, кримські татари не могли придбати будинок та влаштуватися на роботу. Тим не менш, вже до кінця вересня 1967 року до Криму прибуло близько 2000 кримських татар, однак практично ніхто з прибулих прописаний не був. Але потік не зменшувався.

До початку 1968 року різко збільшилася кількість листів від кримських татар до вищих державних інстанцій. Усі вони містили прохання дати вказівки кримській владі, аби ті припинили чинити перешкоди в прописці. Протягом наступних років влада втілювала в життя політику “Крим без кримських татар”.

*Для кримських татар в Криму не було прописки, населенню півострова було заборонено продавати житло кримським татарам, а куплені будинки зносилися бульдозерами. Тих, хто не бажав миритися з цим, притягали до судової відповідальності нібито “за порушення паспортних правил”. На знак протесту проти цієї політики **23 червня 1978 року піддав себе самоспаленню Муса Мамут.***

Новий підйом національного руху після початку перебудови

У липні 1987 року кримські татари вийшли на Червону площу у Москві з вимогою повернути народ на Батьківщину. 1989 року почалося масове повернення кримських татар на історичну Батьківщину. Кримські татари, які повернулися на початку 1990-х років, почали будівництво власного житла з нуля, проживаючи сім'ями в землянках, наметах без води, електрики і тепла. В умовах штучних перешкод, створених місцевою владою і відсутності можливості придбання житла, кримські татари розпочали самостійне будівництво 300 селищ компактного проживання.

26 червня 1991 року відбувся Другий Курултай кримськотатарського народу. Був обраний Меджліс — представницький орган кримських татар.

У перші роки після повернення відродився кримськотатарський театр, були створені фольклорний ансамбль “Кирим”, національна бібліотека імені І. Гаспринського, музей історичної та культурної спадщини кримських татар, перші радіо- і телепередачі кримськотатарською мовою, почалося будівництво шкіл і мечетей.

Проте сьогодні Росія продовжує здійснювати системні практики, що спрямовані на знищення кримських татар, які незгодні з окупацією Кримського півострова та засуджують злочинні дії країни-окупантки. Руйнування культурних та історичних пам'яток корінного народу України, затримання та переслідування людей, обшуки в будинках, переписування історії, погрози та тиск, незаконна мобілізація до лав російської армії — та реальність, яку створила Росія на території Кримського півострова з 2014 року. Тільки деокупація Криму та відновлення контролю України над півостровом допоможе відновити справедливість, права та свободи людей, зокрема представників кримськотатарського народу.

Що варто пам'ятати

- ◆ Депортація кримськотатарського народу радянським тоталітарним режимом є актом геноциду. Здійснювалися умисні вбивства, заподіяння серйозних тілесних ушкоджень, навмисно створювалися життєві умови, направлені на фізичне знищення кримських татар. У Канаді, Латвії, Литві, Польщі, Естонії та Чехії депортація визнана актом геноциду кримськотатарського народу. Україна працює над подальшим визнанням акту геноциду іншими країнами.
- ◆ Комуністичний режим СРСР та згодом Росія цілеспрямовано поширювали протягом десятиріч міф про кримських татар щодо “зради”. І сьогодні країна-окупантка використовує цей наратив для поширення мови ворожнечі, утисків та розбрату в окупованому Криму.
- ◆ РФ продовжує політику утисків кримських татар, а саме: цілеспрямовано порушує права корінного народу України, здійснює незаконний призов на військову службу, руйнує культурну спадщину, фальсифікує історію, милітаризує освіту та суспільне життя.
- ◆ РФ заперечує геноцид кримських татар в 1944 році та не бере відповідальності за сталінські репресії та депортацію.
- ◆ Російська імперія та її правонаступники — Радянський союз та РФ цілеспрямовано здійснювали примусові та напівпримусові витіснення кримських татар з моменту захоплення території Кримського півострова у XVIII ст., викреслювали та переписували історію корінного народу України, адже історична спадщина кримських татар та сама їх присутність на півострові несла загрозу для утвердження сфабрикованого міфу “про ісконну приналежність Криму до Росії”, заважала політиці російської колонізації Криму.
- ◆ З моменту окупації АР Крим та м. Севастополя у 2014 році РФ цілеспрямовано чинить репресії проти кримськотатарського народу, продовжуючи злочини тоталітарного радянського режиму та Російської імперії.

- ◆ Український народ, який зазнав переслідувань та репресій, а також став жертвою радянського геноциду Голодомору 1932-1933, всіляко усвідомлює та поділяє біль депортації — геноциду кримськотатарського народу, — це спільна трагедія, трагедія українського народу. Україна працює над тим, щоб геноцид кримськотатарського народу був визнаний на міжнародному рівні, а також і іншими націями, які постраждали від схожих злочинів тоталітарних режимів.
- ◆ Через 80 років після депортації РФ продовжує тоталітарні, радянські за характером, імперські традиції поневолення, здійснюючи комплексні та системні репресії кримських татар, які незгодні з окупацією Кримського півострова та наближають звільнення Криму.
- ◆ РФ створює умови для “тихої депортації” кримських татар через репресії, загрози, впровадження політики “русского миру” та наративу “священної війни” проти України та Заходу.
- ◆ РФ принесла в Крим політично вмотивовані переслідування, насильницькі зникнення, вбивства, позбавлення свободи слова та віросповідання, милітаризацію дитинства, продовжує тоталітарні традиції репресій кримських татар.
- ◆ Прямі нащадки традицій та методів НКВС, російські силові структури послуговуються тими ж самими методами, створили на території окупованого Кримського півострова осередок репресій, страху, цілеспрямованих порушень прав людини, корінних народів України.
- ◆ Поки адекватно не оцінено злочини проти людяності, геноцид кримських татар — завжди є можливість повторення страшної практики знищення національних спільнот, що й здійснюється країною-окупанткою сьогодні.
- ◆ Злочин геноциду кримських татар є складовою російської політики колонізації, злочином проти людяності.
- ◆ Після тимчасової окупації Криму країна-агресорка так само як і 81 рік тому радянський тоталітарний режим здійснює злочин проти міжнародного гуманітарного права — заміщення населення Криму. Цілеспрямовано підтримується та стимулюється міграція росіян на кримську українську землю, Батьківщину кримських татар.

Представництво
Президента України
в Автономній Республіці Крим

КРИМСЬКА
ПЛАТФОРМА

Наші соцмережі:

[ppu.gov.ua](https://www.facebook.com/ppu.gov.ua)

[ppu.gov.ua](https://www.instagram.com/ppu.gov.ua)

[ppu_gov_ua](https://twitter.com/ppu_gov_ua)

[ppuark](https://www.telegram.me/ppuark)

[crimeaplatform](https://www.facebook.com/crimeaplatform)

[crimeaplatform](https://www.instagram.com/crimeaplatform)

[crimeaplatform](https://twitter.com/crimeaplatform)

[crimeaplatform](https://www.telegram.me/crimeaplatform)